

Luomuvalvonta pakollisesta rutiinista vahvuudeksi luomueläintiloilla -hanke

Brita Suokas, Helsingin yliopisto Ruralia-intituutti

Ohjeita luomuelintarvikkeiden valmistamisen valvontaan liittymiseen, tuotteiden myyntiin, pakkaamiseen ja merkitsemiseen suoramyyntitapahtumissa, torilla, tilapuodissa jne.

- myös vähittäiskauppaan toimitettaessa pakattuna kuluttajapakkauksiin ja/tai tukkupakkauksessa

Toimijat joille ohje on suunnattu

ALKUTUOTTAJA, VILJELIJÄ, PUUTARHURI, KOTIELÄINTEN KASVATTAJA, MEHILÄISTARHAAJA

1. Tuotteiden kauppakunnostus ja vähäinen käsittely

Kuka valvoo	Millaisia tuotteita	Vaaditut pakkausmerkinnät
Oman ely-keskuksen luomuvalvonta	Itse omalla tilalla viljeltyt ja/ tai kasvatetut. Tilan omalta luomuvalvonnassa olevalta luonnonvaraiselta alueelta eli luomukeruualueelta kerätyt tuotteet. Kokonaiset, kuivatut, pestyt, lajitellut tuotteet.	Kuluttajapakkauksiin ja tukkupakkauksiin
Kuvaus luomusuunnitelmassa riittää, toiminnan aloittamisesta ei tarvitse erikseen ilmoittaa ely:yn	Myyntituote on luomuelintarvike	Oman ely-keskuksen tunnusnumero FI-EKO-XXX ja EU:n luomutunnus (lehtimerkki) ja tuotettu Suomessa Luomutuotanto 3, s. 24-26
Luomutodistus (asiakirjaselvitys) ely-keskukselta	Siirtymävaiheen tuote Mahdollista myydä viljelykasvien sv2 tuotteita. Keruutuotteissa ja eläintuotteissa ei ole mahdollista myydä sv.tuotetta. Luomutuotanto 3, s. 20	Oman ely-keskuksen tunnusnumero FI-EKO-XXX, ei saa käyttää EU:n luomutunnusta Luomutuotanto 3, s. 24
	Pakkaaminen kuluttajapakkauksiin ja/ tai tukkupakkauksiin, etiketöinti ja muu merkitseminen luomutuotteiksi	Kuljetuksessa tarvittavat merkinnät pakkauksissa ja saateasiakirjat (lähete, lasku) Luomutuotanto 3, s. 16
Selvitä terveystarkastajalta tarvitseeko toimitilasi ilmoittaa elintarvikehuoneistoksi	kaikki kasvituotteet luomuhyväksytyjen keruualueiden marjat, sienet ja kasvinosat munat ja hunaja tinkimaito suoraan asiakkaalle	Tuotteen mukaiset pakolliset merkinnät Pakkausmerkintäopas

❖ Tinkimaito, raakamaito Pakkausmerkintäoppaan s. 111 listaa mitä kaikkea pitää kertoa kuluttajalle

2. Alhaisen jalostusasteen valmistustoiminta, luomuelintarvikkeet

Kuka valvoo	Millaisia tuotteita	Vaaditut pakkausmerkinnät
<p>Oman ely-keskuksen luomuvalvonta</p> <p>Luomutodistus (asiakirjaselvitys) ely-keskukselta</p>	<p>Itse omalla tilalla viljellyt ja/ tai kasvatetut</p> <p>Tilan omalta luomuvalvonnassa olevalta luomukeruualueelta kerätyt tuotteet.</p> <p>Tuotteiden valmistaminen, siten että alkuperäinen luonne muuttuu (esim. jauhatus, pilkkominen)</p>	<p>Kuluttajapakkauksiin ja tukkupakkauksiin</p>
<p>Ilmoittautuminen oman ely-keskuksen luomuvalvontaan. Lomakkeet 1 ja 1e ja luomusuunnitelma Alhaisen jalostuksen valmistuksesta</p>	<p>Myyntituote on luomuelintarvike</p>	<p>Oman ely-keskuksen tunnusnumero FI-EKO-XXX ja EU:n luomutunnus (lehtimerkki) ja tuotantoalue</p> <p>Luomutuotanto 3, s. 24-26</p>
<p>Joka vuosi paikan päällä tehtävä tarkastus, luomualkutuotannon tarkastuksen yhteydessä.</p>	<p>Mahdollista myydä viljelykasvien siirtymävaiheen tuotteita. Keruu-tuotteissa ja eläintuotteissa ei ole mahdollista myydä sv.tuotetta.</p> <p>Luomutuotanto 3, s. 24-25</p>	<p>Oman ely-keskuksen tunnusnumero FI-EKO-XXX, ei saa käyttää EU:n luomutunnusta. Vain yhtä raaka-ainetta sisältävä tuote.</p>
	<p>Myyntituotteen on mahdollista olla myös luomuainesosia sisältävä tavanomainen tuote</p> <p>Luomutuotanto 3, s. 19-21</p> <p>Omalla tilalla viljellyn tavanomaisen tuotteen yhdistäminen oman tilan luomuraaka-aineen kanssa.</p> <p>Itse kalastetun villikalan, itse metsästetyn riistan yhdistäminen luomuraaka-aineen kanssa.</p>	<p>Oman ely-keskuksen tunnusnumero FI-EKO-XXX, ei saa käyttää EU:n luomutunnusta.</p> <p>Luomutuotanto 3, s. 24-26</p> <p>Ainesosaluettelo on merkittävä maatalousperäiset luomuainesosat ja tavanomaiset ainesosat sekä luomun %- osuus kokonaisuudesta.</p> <p>Luomutuotanto 3, s. 27</p>
	<p>Pakkaaminen kuluttajapakkauksiin ja/ tai tukkupakkauksiin, etiketöinti ja muu merkitseminen luomutuotteiksi</p>	<p>Kuljetuksessa tarvittavat merkinnät pakkauksissa ja/tai Saateasiakirjat (lähete, lasku)</p> <p>Luomutuotanto 3, s. 16</p>
<p>Selvitä terveystarkastajalta tarvitseeko toimitilasi ilmoittaa elintarvikehuoneistoksi.</p>	<p>Oman tilan tuotteiden jauhatus pilkkominen, sekoittaminen eri raaka-aineita keskenään, hapattamalla säilöminen</p> <p>Lihan paloittelu, jauhelihan valmistus</p> <p>Viilin valmistus omasta juuresta</p> <p>Jäädetyt ternimaito</p> <p>Mehun teko ilman sokeria Poikkeuksena oman tilan raaka-aineiden käytöstä: suolan lisääminen sallittua ja leipominen juurella tai tuorehiivalla kohottaen</p>	<p>Tuotteen mukaiset pakolliset merkinnät</p> <p>Pakkausmerkintäopas</p>

3. Luomuelintarvikkeiden jalostus, jalostetut luomuelintarvikkeet

Kuka valvoo	Millaisia tuotteita	Vaaditut pakkausmerkinnät
<p>Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran raja- ja luomuvalvonta</p> <p>Ilmoitauduttava hyvissä ajoin ennen aloittamista Eviran luomuvalvontaan. Lomake 1 ja 1h, jonka liitteeksi Luomusuunnitelma elintarvikkeiden jalostustoiminnasta</p>	<p>Itse omalla tilalla viljellyt ja/ tai kasvatetut raaka-aineet.</p> <p>Tilan omalta luomukeruualueelta kerätyt tuotteet.</p> <p>Näiden lisäksi kaikki em. toisilta luomutuottajilta ostetut tuotteet.</p> <p>Saa käyttää EU:n luomuasetuksessa sallittuja elintarvikelisiä aineita ja valmistuksen apuaineita sekä muita hyväksytyjä tavanomaisia ainesosia.</p>	<p>Kuluttajapakkauksiin ja tukkupakkauksiin</p> <p>Koostumus Luomutuotanto 3, s.19</p>
<p>Joka vuosi paikan päällä tehtävä tarkastus, jonka tekee luomuelintarviketuotantoon erikoistunut valtuutettu tarkastaja</p>	<p>Myyntituote on jalostettu luomuelintarvike</p> <p>Luomutuotanto 3, s. 19–21</p>	<p>Eviran tunnus FI-EKO-201 ja EU:n luomutunnus (lehtimerkki) ja tuotantoalue</p> <p>Luomutuotanto 3, s. 24–26</p>
<p>Luomutodistus (asiakirjaselvitys) Eviralta</p>	<p>Myyntituotteen on mahdollista olla myös luomuainesosia sisältävä tavanomainen tuote</p> <p>Sisältää luomutuotteita ja esim. riistaa tai villikalaa, jotka ovat aina tavanomaisia tuotteita sekä tavanomaisia itse viljeltyjä tai ostettuja maataloustuotteita.</p> <p>Luomutuotanto 3, s. 19–21</p>	<p>Eviran tunnus FI-EKO-201, ei saa käyttää EU:n luomutunnusta.</p> <p>Luomutuotanto 3, s. 24–26</p>
	<p>Mahdollista myydä viljelykasvien siirtymävaiheen tuotteita.</p> <p>Keruutuotteissa ja eläintuotteissa ei ole mahdollista myydä sv.tuotetta.</p> <p>Luomutuotanto 3, s. 20</p>	<p>Ainesosaluetteluun merkittävä maatalousperäiset luomuainesosat ja tavanomaiset ainesosat sekä luomun %-osuus kokonaisuudesta.</p> <p>Luomutuotanto 3, s. 27</p>
	<p>Pakkaaminen kuluttajapakkauksiin ja/ tai tukkupakkauksiin, etiketointi ja muu merkitseminen luomutuotteiksi</p>	<p>Kuljetuksessa tarvittavat merkinnät pakkauksissa ja saateasiakirjat (lähete, lasku)</p> <p>Luomutuotanto 3, s. 16</p>
<p>Selvitä terveystarkastajalta tarvitseeko toimitilasi ilmoittaa ja hyväksyttää elintarvikehuoneistoksi tai jopa laitokseksi.</p>	<p>Kaikenlainen elintarvikkeiden jatkojalostus. Liha- ja maitojalosteet, leipomotuotteet, sokerilliset mehut ja hillot. Riistanlihan ja villikalalan yhdistäminen luomuraaka-aineisiin.</p>	<p>Tuotteen mukaiset pakolliset merkinnät</p> <p>Pakkausmerkintäopas</p>

4. Aterioiden valmistus ja myynti luomutuotteista. Syötäväksi heti, tai pian ostamisen jälkeen. Myyntipaikat esim. torikojut, pop-up-kahvilat, tilapuodit, maatilamatkailutilan ruokapalvelut.

Kuka valvoo	Millaisia tuotteita	Viestintä, merkinnät
<p>Aterioille ei ole virallista luomuvalvontaa. Paikalliset elintarvikevalvontaviranomaiset eli kunnan terveystarkastajat valvovat myyntiä.</p> <p>Luomuostojen luomutodistus ja myyntieräkohteinen vaatimustenmukaisuusvakuutus (esim. lähete/ lasku), pitää säilyttää, jotta ne voi tarvittaessa näyttää terveystarkastajalle.</p>	<p>Luomuannos / luomuateria, on luomu-etuliitteellä myytävä 100 prosenttisesti luomuraaka-aineita sisältävä ruoka-annos tai kokonainen ateria.</p> <p>Saa käyttää myös luomuasetuksen hyväksymiä lisäaineita, apuaineita ja muita hyväksytyjä tavanomaisia ainesosia.</p>	<p>Ruokalistalla lukee: Luomuateria Luomuillallinen Luomuannos Luomunakkisämpylä</p> <p>Koostumus: Luomusämpylä, nakki on luomua, levite on luomua, salaatti sämpylän välissä on luomua.</p> <p>Koostumus Luomutuotanto 3, s. 19</p>
<p>Toiminnan suuntaviivat yhteisesti sovittuja EkoCentrian Portaat luomuun -ohjelmassa, johon voi liittyä jäseneksi.</p> <p>kts. linkki lopusta</p>	<p>Ateria, jossa on käytetty luomuraaka-aineita.</p> <p>Samassa ateriasa saa olla sekä luomuainesosia että tavanomaisia raaka-aineita. Ei kuitenkaan samaan aikaan samaa tuotetta luomuna ja tavanomaisena.</p>	<p>Ruokalistalla lukee: Illallinen, jossa on käytetty luomuraaka-aineita Nakkisämpylä, jossa on käytetty luomuraaka-aineita.</p> <p>Koostumus: Luomuvehnejauhoista leivottu sämpylä, luomunakki, levite ja salaatti ovat tavanomaisia.</p>
<p>Raaka-aineiden on oltava peräisin valvotusta luomutuotannosta. Aterian valmistajan velvollisuus on tarkastaa luomulaatu = tehdä vastaanottotarkastus.</p>	<p>Mikäli ruuan valmistuksessa on käytetty riistaa (kuten hirvi tai poro) tai järvikalaa, ei tuotetta saa sanoa luomuksi.</p>	<p>Luomuraaka-aineet merkitään ruokalistalle kuten edelläkin: Hirvikeittoa, jonka valmistuksessa on käytetty luomuperunaa, luomuporkkanaa, luomusipulia ja hirvenlihaa.</p>
<p>Välittömän myynnin määräykset, pakkaamattomat tuotteet Pakkausmerkintäopas s. 25-26</p>	<p>Torikojusta ja ravintolan toimipaikasta saa myydä pakkaamattomia tuotteita mukaan välittömän myynnin määräyksiä noudattaen.</p>	<p>EU:n luomulogo ei saa käyttää irtotuotteiden yhteydessä esim. hyllynreunamerkinnoissä ja aterioista kertovissa ainesosaluettelossa.</p>

PAKKAUSTEN JA MUUN VIESTINNÄN OHJEITA JA MALLEJA

Elintarviketuotannon ehdot, Luomutuotanto 3

<https://www.evira.fi/yhteiset/luomu/luomun-lomakkeet-ja-ohjeet/>

Aterioista EkoCentrian Portaat luomun

Luomu ruokalistalla

<http://portaatuomunvanha.bonsait.fi/fi/page/151>

Brändiopas pakkausmerkinnöistä ProLuomu

http://proluomu.fi/wp-content/uploads/2012/09/Luomu_Brandiopas_260912.pdf

Pakkausmerkintäopas/Elintarviketieto-opas, elintarvikevalvojille ja elintarvikealan toimijoille,

Eviran ohje 17068/1, 2015

<https://www.evira.fi/tietoa-evirasta/julkaisut/elintarvikkeet/oppaat/elintarviketieto-opas-elintarvikevalvojille-ja-elintarvikealan-toimijoille/>